

rafael alberti

izbor iz poezije

19.

MADRIGAL O SNJEGULJICI

Snjeguljica se na more otisnula,
Sigurno se već otopila!
Snjeguljica, cvijet sjevera,
na južno je more otišla
da tijelo svoje okupa.
Sigurno se već otopila!
Snjeguljice, bijela i hladna
zašto si na more otišla,
da tijelo svoje uroniš?
Sigurno si se već rastopila!

20.

Sjeti me se na pučini,
draga, kad odeš
i ne vratiš se.
Kad oluja, draga, zabije
koplje u jedro.
Kad kapetan na strazi
u kip se pretvori.
Kad telegrafski poziv
ostane bez odjeka.
Kad prednji jarbol
progutaju vali.
Kad na dnu mora
budeš sirena.

23.

SIRENICA DJEVICA

...AAA!
Iz podmorskih plantaža!
Sirenica, đevica,
podnevom, noću, jutrom
narandže svoje nudi.
...aaa!
Iz podmorskih plantaža.

27.

Tko će jahati konja
od plave morske pjene?
Tko će u skoku jednom
prejahati more?
Vjetre, rastrgaj mi odor!
Odbaci je, vjetre, u more!
Jer ja hoću u skoku jednom
prejahati more.
Priveži me za kosu,
grivu vjetrova morskih!
Jer u skoku jednom,
pobijediti more hoću.

29.

Ako mi glas zašuti na kopnu,
odnesite ga na more
i spustite na žalo.
Odnesite ga do samog mora
i imenujte zapovjednikom
bijelog ratnog broda.

Oh, glasu moj, okićeni
mornarskim znamenjem:
na srcu sidro,
na sidru zvijezda,
na zvijezdi vjetar,
a na vjetru jedro!

II

1.

JEDNOM KAPETANU

Homme libre, toujours tu chériras la mer!
CH. BAUDELAIRE

Na twojoj lađi — zeleno postolje od morskih
alki, mkušaca, školjki, od zvjezdanih smaragda —,
kapetane lastavice i vjetrova,
odlikovan si udarcem vala.

Tebi obale čela stepenasta pjesmu poje
u brazdama što brod stvara:

— Mornaru, čovječe slobodni, ti što mora
znadeš,
reci nam poruke važne svoje Polarne
Zvijezde.

Mornaru dragi, sine plačnoga sjevera,
limune juga, zastavo pjenastog
dvora, ti lovčeve sirene;
sve obale povezane, svijeta,
molimo da poneseš na dubokoj brazdi
tvoje lađe, na moru, pokidane naše lance.

2.

FEDERIKU GARSJII LORKI

Sidi ti, pijući polja i gradove,
u vodenog jelena pretvoren,
do mora gdje jasna zora rudi
i vodomar grijezdo njije na sprudi;
a ja u strašnoma bolu, želim te dočekati,
kao trska mala, sama u samoći,
ranjen vjetrom, a glas me tvój zove,
hoće li olujom pored mene proći.

Dopusti mi da pišem, drhtava trska,
ime svoje u vodama što teku,
a što vjetar zove, osamljen, rijeku.

Moje se ime u tvom snijegu kopni,
vrati se bregovima svojim,
jelenu hitri, vladaru moćni.

5.

ROZI ALBERTI, KOJA JE SJETNA SVIRALA NA HARFI

Roz Alberti tamo gore na ogradi
rastvorene osmatračnice neba,
osluškuje zrak sestrična moja,
vrpca joj od bijele svile oko vrata.

Luh harfe pokriva je do noge
do uvojaka bijele kose.

Pletući žice harfe, promiće
— u nitima — ruka koja nestade.

Ispunjena karminima i nježnostima,
snovima, luta i leti
i stiže do najviših vidikovaca.
Gledajte je, kerubin nad kerubinima,
perivoje zračne osluškuje.

Zamišljena sestrična moja među cvjetovima.

III

1.

POLETJETI!

Drvosječo,
ne sijeci bor,
jer u krošnji njegovoju

tího sniva

jedan dom.

— Gospodine pupavče,
gospodine vrapče,

ševo, seko moja,

nečakinjo slavuјa.

Vodomare ptico,

što repa nemaš,

bukaču tužni i tromi:

poletite,

ptičice moje,

more vas zove.

2.

SRNA MOJA

*U Avili, oči moje...
(XV str.)*

Srna moja, dobri druže,
srna moja bijela.

Vukovi je zaklaše
na rubu rijeke.

Vukovi, dobri druže,
što pobjegoše rijekom.

Vukovi je zaklaše
u vodi.

5.

USPAVANKA MRTVOME DJEČAKU

Na ovoj lađi ja lađarim,
da, samo ja.

Iako novaca nemam,

da, lađar sam ja.

Veslaj, sinko, veslaču moj.

Ne umori se, ne.

Gledaj sada mjesecu luku,
gledaj, gledaj je.

6.

OD DVA DO TRI

U dva, u staji.
Mjesec veze stolnjak,

pjevajući u mom trijemu.

— Jedna djevojčica se igra,
a kolijevke nema.

Nju Bogorodica
čuva.

Tri mačkice sive
i žalosni kos,
pauk tkalac
i ribica zlatna.

Bijeli slon
i deva smeđa,
i čitava zračna flora
i čitava nebeska fauna.

Tik,
tik,
tak: tri su sata, u staji.
Tik,
Tik,
Tik,
Tik,
tri su sata, u opatovini.

8.

ZEMLJOPIS

Nitko ne zna zemljopis
bolje od sestre moje.

— Jegulja kanalska plava

uvale je dvije splela.

— Reci, gdje je vulkan
čela zamišljena?

— Na rubu tamnog mora,
osamljen, na pješčanoj sprudi.

(Slijekući vodu, jedan brod
napušta sidrište.

Kormilar pjeva na putu
prema brodogradilištu.)

— Kormilaru, ima jedan greben
na izlasku iz luke.

— Oči twoje, svjetionici zračni,
djevojčice, meni su ga otkrile.

Zbogom, slatka moja stražarice!
Nitko ne zna zemljopis
bolje od sestre moje.

ELEGIJA

Djevojčica rumena sjedi.
Na suknjici njenoj,
kao cvijet,
atlas otvoreni.
S balkona svoga,
gleđao sam je kako putuje!
Njen prst jedrilica bijela,
izgubi se od Kanarskih otoka
u Crnome moru.

S balkona moga,
gleđah prst kako umiraše!
Djevojčica rumena sjedi.
Na suknjici njenoj,
kao cvijet,
atlas zatvoreni.
Popodnevnim putuju morem
oblaci plaćni
crveni otoci od krvii.

DRAGANA

4.

Svitanje, ljubljena moja,
svitanje, koje u srcu nosim.
Po balustradama Duera,
provlači se hladna zora,
ja te čekam.

Ne čekaj me u osvit dana,
jer ja tebe čekam.

5.

I pod crne topole, dragana,
ispod crne topole, ne.
Uz stablo topole, da,
topole bijele i zelene.
Bijeli listak ti,
zelen listak ja.

19.

Partje Peru.
U jatu patke
s uzdignutim kljunovima veslaju.
— Pogledaj, praljo!
Vidi kako pačić malii
u svom kljunu prema suncu
barjak hoće da uspravi.

20.

Ja ne znam sada, moja prijateljice draga,
moja dragana, moja slatka dragana,
niti koji su hrastovi,
niti koje su crne topole,
niti koji su orasi,
tada, kada se ludi vjetar vratio,
udružili sve lišće,
rušeći sva stabla.

**GOSPOĐICI X,
SAHRANJENOJ U ZAPADNOM VJETRU**

Oh, gospodice X, gospodice X!
s dvadeset godina!
U bluzi na prozoriču
vlasuljari tuguju
za tvojom raspletrenom kosom
— zlatokosi skladni plan —
Oh, gospodice X, gospodice X,
bez šesnica,
zoro bez rumenila,
sama,
tako slobodna
ti po vjetru se skitaš!
Bez naušnica si bila.
Modistice, u bjelini, na terasama,
pogledom lutaju po nebu.
— Traže!
Na kraju!
Šta!

Ništa!
Bijaše jedna ptica
ne ti,
Gospodica X, djevojčica.
Konobar. Oh, kako je tužan.
(Pivo.
Limunada.
Viski.
Koktel.)
Crni su naslikane boce.
I barjadi su na pola
kopila, tužno je
veselje u baru.
I nebo bez tvog radiograma.
Trideset lada,
četrdeset lada,
četideset hidroaviona
i veo natovaren narandžama,
tuguju oblaci i more.
Ništa.
Oh, gospodice X! Kamo?
S. M. Kralj twoje zemlje ne objeduje.
Ne spava Kralj.
Puši.
Umire na obali u automobilu.
Ministarstva,
banke piune zlata,
konzulati,
klubovi,
dućani,
parkovi,
zatvoreni.
Ipak, ti se po vjetru šećeš
— da li su ti cipele tijesne?
— reci, nisi li rastužena?
O, gospodice X, gospodice X,
kakva dosada
Zijevanje.
Zbogom...
— Good Bye...
(Sad nitko ne misli na tebe. Leptiri
od željeza,
slomljenih krila,
zapaljuju zrak,
na daljinama postojani,
na vjetru pokretni.
Sunce pogubljeno na električnoj
stolici.
Mjesec karboniziran.
Bijelog medvjeda hvata strah.
Lovostaj.
Zabrana
morska, nebeska
po državnom naredenju.
Sad nitko ne misli na tebe,
gospodice X, djevojčice.)

DOBRI ANDEO

Došao je andeo koga cjelivah
i kome se molim.
Ne onaj što nezaštićen
čisti nebesa,
zvijezde bez postojbine,
mjesec bez domovine,
snjegove.
Snjegove one što padaju iz ruke
kao ime,
san
i čelo.
Ne onaj što je za kosu svoju
privezao smrt.
Već onaj koga cjelivam.
Jer on ne dodiruje zrak,
ne lomi lišće ni stakla.
Dobri moj andeo što je kosu
svoju vezao spokojem.
Došao je nježno
da iskopa slatku rijeku
svjetlosti u mojim grudima
i dušu moju načini plovnom.

TELEGRAM

New York.
Ubitačni raznostranični trokut
ubirača novca, od lima.
I trokut, od žurbe
nanovo na njegovoj oglasnoj ploči.
Nick Carter ništa ne razumije.
Oh!
New York.

GALOP

Predjeli, predjeli zemlje Španije,
veliki, sami, pusti i ravni.
Galopira konj bijelih nogu,
konjanik naroda,
prema suncu, mjesecu.
U galopu,
u galopu,
sve dok ne uredi u more!
Srcem odjekuju, odjekuju, zvone
predjeli Španije u kopitama konjskim.
Juri konjanik naroda,
konj bijelih nogu,
sav u pjeni
Sve dok ne uredi u more.
Nitko, nitko, nitko ne može da zaustavi tebe,
nitko do smrti u sedlu tvom.
Galopira konj bijelih nogu,
konjanik naroda
hita svom domu.
U galopu
u galopu
sve dok ne uredi u more!

U PETOJ SAM REGIMENTI!

Jutros napuštam kuću svoju,
ostavljam volove i selo.
Zdravo! Kuda ćeš, reci mi?
U Petu regimentu!
Marširati žedan.
Polje prostrano, iznad brdo.
Zov slave i pobjede.
U Petoj sam regimentu!

RAFAEL ALBERTI

Rafael Alberti rođen je 1902. godine u Puerto de Santa Maria, na jugu Španjolske, u blizini grada Cádiza. Osnovno školovanje započeo je u jednom vjerskom koledžu, ali ga nije završio. Prelaskom njegove porodice u Madrid, 1917. godine, mladi Alberti se počinje intenzivno baviti slikarstvom, oduševljeno prihvata kućizmom i ubrzom uspijeva prirediti svoju prvu izložbu u *Anateo de Madrid*. Pohvale i ohrađenja koje je dobio nakon izložbe pobudile su Albertiju želju da traži i nove puteve umjetničkog izražavanja. Tome je pridonijela i bolest koja ga je izvjesno vrijeme vezala za postelju. U tim danima ponovo, i njemu parasta nostalgija za rodnim jugom, a istinski stvaralački nemiri, te upoznavanje sa Španjolskom klasičnom literaturom i suvremenim poštujem pomažu pomalo želju za slikarstvom i tako Alberti počinje pisati svoje prve »mornarske stihove«.

Nešto kasnije, 1925. godine, objavio je svoju prvu knjigu pjesama pod naslovom *Mornar na kopnu (Mariño en tierra)*. Knjigu je kritika dočekala brojnim poхvalama i priznanjima, a mladom je pesniku donijela i najveće priznanje — Nacionalnu nagradu za književnost i »od tada on je bio samo pesnik, veliki pesnik« (»desde entonces no ha sido sino poeta un veliki pesnik«).

Godinu dana nakon tога objavio je još dvije knjige pjesama, a naredne godine osjeća se zaokret u njegovoj poeziji te uz mnoge poznate pise pripada grupi *Generacija 1927*.

Knjigom *O andelima (Sobre los ángeles)* Alberti je označio novu epohu u Španjolskoj poeziji. Prihvatajući nadrealizam i nagovještaj slobode kao primum, na emociionalni plan premio je intelektualno zapovijedi.

Socijalni tonovi koji su bili prisutni u njegovom stvaralaštvu dobit će istaknuto mjesto pred sam gradanski rat u političkoj borbi za ostvarenje, a kasnije u toku rata i za obranu Španjolske republike. Alberti je pripao Alijansi intelektualaca, kao republikanac, a u toku gradanskog rata uređivao je poznati časopis *Plavi kombinazon*. Govorima i pisanim rječju vatreno je branio pravednu borbu republike.

Pred sam pad republike uspio je preći u Pariz, a kasnije u Argentinu, gdje je živio više od dvadeset godina. Živio je neko vrijeme u Rimu, a danas je ponovno u Madridu.

U svom bogatom književnom opusu, vječni putnik i beskućnik, Alberti je stvorio zaseban poetski svijet u koji nužno treba ući, u neprestanoj želji da se što bolje razumije i prihvati.

Prevod sa španskog i beleške o pesniku:
Jordan Jelić